

Satul romanesc sau intoarcerea la credinta

Descriere imagine:

Am participat in acest an la sarbatoarea de "Masura oilor" a prundenilor, care si-au impreunat oile si caprele in na condusa de Teo Balan, evenimentul desfasurandu-se intr-o pitoreasca poiana din fata Muntelui Zimbroaia.

Laptele muls de catre fiecare familie a fost masurat si adunat in marea budaca de lemn din coliba baciului, unde s-a facut primul cas dulce si jantita, care au fost servite la ospat, alaturi de sarmale, drob si friptura de miel, dar si nelipsitul ginars. Nu au lipsit nici ceterasii, in persoana marelui taragotist bargauan Dumitru Ciupa, acordeonistului Ioan Furcea, alaturi de tanara si talentata cantareata Maria Pavelean si micuta Florina Balan, care au incantat participantii, intre care au onorat evenimentul primarul Ilie Avram, viceprimarul Ilie Vlad, consilieri locali, seful Ocolului Silvic, dar si alte personalitati ale comunei.

Stiind sigur ca o farâma de vesnicie s-a nascut si în satul meu, cum este normal conform proportionalitatii, eu, care simt ca figurez în laturasa constitutiva, îmi iau raspunderea sa încerc, pri vindu-mi satul din amonte sau existential, unele explicatii, unele descifrari...

Desigur, ma refer la satul meu si prin extensie si la altele, de pâna la 1965, când si cât înca razboiul de tesut mai cadenta cu bataile sale scurgerea timpului si asigura fiecarei case, unde o sateanca îl anima, independenta aproape totala fata de statul caruia îi apartinea.

Niciodata statul nu a stiut ce datoreaza si cum sa multumeasca satencei si familiei sale pentru câta libertate i-au acordat, sa-si rezolve alte treburi, prin independenta economica pe care si-au creat-o cu mâinile si cu mintea lor.

Mi-e teama ca statul, generic vorbind, nu se va mai întâlni niciodata cu o tara de oameni, carora, eventual, sa le aduca la "bolta" din sat, sare, petrol si cam atât. În rest, rezolvându-se totul în interiorul gospodariei si al satului.

Ce s-a întâmplat cu vesnicia, dupa acel an 1965, nu stiu, dar, am asa niste sperante nemotivate clar si cu rãdãcini ce parca vin mai putin din pamânt si mai mult din cer, ca s-a aciuat ea pe undeva si ca nu i-a parasit si nici nu-i va parasii niciodata pe Manole, pe Fat-Frumos si pe Miorita.

Modul de viață satesc excela până la profunzime în îmbinarea unei independente economice aproape tota cu dependența socială, culturală, administrativă, morală, juridică, etică, estetică a unora față de alții și a tuturor față de biserică și stat. Practicarea în fiecare casă țărăneasca a tuturor "meseriilor" necesare asigurării desfășurării vieții, într-o așa numită economie naturală, făcea din fiecare casă o casă-țară.

Deosebit de puține erau, în satul patriarhal românesc, dotările necesare diverselor faze ale activităților practicate în casă sau în câmp, pe care să nu le aibă în posesie individuală fiecare gospodărie. În ceea ce privește executarea unor obiecte cu grad de dificultate mai mare, cum ar fi o roată de car, un jug pentru vite, o casă sau altă construcție, satul avea, lăsat de la Domnul, macar câte unul din locuitorii săi cu abilități native și apoi și cultivate, pentru fiecare asemenea trebuință.

În această nesfârșită diviziune socială a muncii, la fel s-au întâmplat lucrurile și cu "acoperirea" altor trebuințe ale satului ancestral și așa a apărut la nevoie, moșa satului, bocitoarea satului, vrăciul (vrajitorul) satului, muzicanții satului, starostele nuntilor etc.

În acest context, dar în alta ordine de idei, mi-am dat seama, de exemplu, că expresia "îmbinarea plăcutului cu utilul" era cunoscută în sat de sute de ani, de vreme ce organizau claci și sezatori, unde nici nu se știa clar dacă era mai importantă, până-n final, partea economică sau cea culturală - distractivă, cu toate că organizarea clacii era dictată de necesități economice.

Asadar, sezatoarea, taiatul porcului, ajutorarea la diverse ocazii etc. presupuneau participarea largă a colectivității. Participarea era unanimă și avea loc fără cităție de la primărie sau de la partid și fără "sprijinul" jandariului. Unanimitatea era dată de precepte etice și morale transmise oral, dar mai târziu ca legea țării, de multe ori sintetizate doar de câte o expresie simplă: "nu sta fain să lipsești".

Unitatea de precepte și concepții socio-culturale, de etică și morală, făcea din sat o unitate administrativ-teritorială unică și aproape indestructibilă și, nu cum s-a crezut și încă se mai crede, că determinantă au fost și sunt întotdeauna criteriile economice și considerentele de ordin material.

După cum am arătat, în satul la care mă refer eu, familiile prin organizarea lor, își asigurau independența economică aproape completă, atât față de stat cât și unele față de altele. În spațiul neeconomic însă, familiile aveau nevoie unele de altele atât de mult, încât făceau din suma familiilor unei așezări, o unitate de nucleu, de unde nu se putea separa nici un element fără urmări grave.

Credința comună în Dumnezeu, evenimente ca nunta, înmormântarea, apararea de foc sau de apă, apariția de jivine, cu patru sau două picioare, care-și varsau balele privind de prin hatisuri, sunt tot atâtea dovezi de unitate și luptă comună, motive de bucurie și îngrijorare, creând, prin pastrarea evenimentelor în memoria colectivă, covorul fermecat și fermecător de fapte și istorii locale care s-au rostuit în tesătura vremii și cele ale celorlalte colectivități vecine și de aceeași sorginte, constituind astfel, pagina cu pagina, Istoria Țării.

În spațiul moral, etic, juridic și estetic al satului românesc, când dreptatea se împărțea la Viena și de nu acolo o atunci la Constantinopol, sau în alte părți, și, până acolo era departe, în sat, după "bataia" lui Dumnezeu, guverna cea mai perfectă și simplă în același timp formă de justiție, morală, etică, estetică și chiar juridică. Și anume, "gura satului".

Folclorul nostru, care a fost principala forma de pastrare si transmitere a acestor categorii morale, etice si filozofice, este ilustrativ în acest sens, într-un fel în care în Europa s-ar putea sa nu mai aiba rivali.

Stând asa, în amonte, chiar si geografic, al satului meu si cântarindu-l cu mintea dar si cu inima, îmi dau seam a ca vicisitudinile care s-au abatut asupra lui si însasi evolutia (sau involutia) sa în 50 de ani de observatie, au erodat repede si sigur hatisul de radacini multisekulare care au tinut satul ca o entitate social-culturala, administrativ-teritoriala si apoi si economica.

Asa cum s-a mai întâmplat în cei doua mii si ceva de ani de când noi ne rugam unui singur Dumnezeu, au mai fost timpuri de confuzie si de vinovate, si poate, uneori, nevinovate amnezii colective. De fiecare data însa, Pronia cereasca ne-a linistit busolele spiritului.

În acest moment, cred ca din nou ne va salva Credinta, reîntoarcerea la credinta, asa cum scrie Cartea, iar Vesnicia s-ar putea s-o regasim, asteptându-ne revenirea, la Moldovita si Lainici, la Nicula si Crisan, la Probota si Capriana, la Bodrog si Sapânta.

Articol publicat în revista Ferma nr. 2(46)/2007

Nicolae Iuga